

Till Socialdepartementet

Via e-post till: s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till s.sl@regeringskansliet.se

Diarienummer S2024/00707

2024-11-01

Remissvar över SOU 2023:101 Effektivare tillsyn över apotek, bättre skydd vid patientskador samt översyn av handel med receptfria läkemedel

Detta remissvar är begränsat till utredningens förslag såvitt avser regleringen av detaljhandeln med vissa receptfria läkemedel.

Inställning

Reitan Convenience Sweden AB ("RCS") delar utredningens syn om att det från ett folkhälsoperspektiv finns skäl att öka kunskapen hos detaljhandlare om receptfria läkemedel men anser att kunskapen kan höjas utan att det införs tillståndsplikt.

Motivering till varför det inte ska införas tillståndsplikt för detaljhandel med vissa receptfria läkemedel

RCS driver ca 400 butiker i Sverige under varumärkena Pressbyrå, PBX och 7-Eleven. Butikerna är servicebutiker vars idé är att göra kundernas vardag lite enklare. Varje butik drivs av en franchisetagare, dvs. genom ett aktiebolag som är ägarmässigt separat från RCS.

Dagligen besöks våra butiker av runt 350 000 personer. Våra butiker är lokaliserade där det rör sig många människor, såsom järnvägsstationer och knutpunkter för kollektivtrafik, och/eller där det finns behov servicebutiker med generösa öppettider. Flera av våra butiker ligger inte nära andra försäljningsställen som erbjuder receptfria läkemedel (såsom apotek) och/eller har öppet när andra alternativ har stängt. Genom vår placering av butikerna och våra öppettider tillgängliggör vi följaktligen receptfria läkemedel till kunder som annars skulle ha svårare att få tag på dessa varor.

Tillgängligheten

Ett övergripande syfte vid avregleringen av apotekmarknaden 2009 var att öka tillgängligheten för läkemedel (receptbelagda och receptfria). Utredningen konstaterar att en tillståndsplikt kommer att innebära ökade kostnader för

REITAN CONVENIENCE

detaljhandlare och det antas att antalet försäljningsställen kommer att minska, se avsnitt 7.11.5. Det är dock oklart hur mycket kostnaderna kommer att öka och utredningen har inte utrett detta över huvud taget. Det är därför svårt att överblicka konsekvenserna av förslaget och hur detta kommer att påverka antalet försäljningsställen och därmed tillgängligheten.

RCS butiker har i genomsnitt en bruttovinst vid försäljning av receptfria läkemedel uppgående till 41 775 kr/år för 7-Elevenbutikerna och 29 537 kr/år för Pressbyråbutikerna. Från bruttovinsten ska man dra av personalkostnad för att hantera receptfria läkemedel och kostnad för lager, utbildning, el, skåp, tillsynsavgift, m.m. Den faktiska vinsten vid försäljning av receptfria läkemedel är således i många fall försumbar och för en stor andel av butikerna är det snarare en förlustaffär. Många kunder förväntar sig dock att det ska finnas receptfria läkemedel i våra servicebutiker och butikerna har, trots de ekonomiska förutsättningarna, sådana varor i sortimentet. Om kostnaderna i förhållande till förtjänsten blir för höga kan det emellertid antas att många franchisetagare kommer att sluta sälja receptfria läkemedel.

Pressbyrå- och 7-Elevenbutiker har generellt långa öppettider och gör följaktligen receptfria läkemedel tillgängligt när många andra butiker (inkl. apotek) har stängt. Av Pressbyråbutiker uppgår försäljningen av receptfria läkemedel från kl 05:00 till kl 09:00 respektive från kl 18:00 till 23:00 till 41 procent av den totala försäljningen per dygn. På 7-Elevenbutikerna uppgår försäljningen av receptfria läkemedel från kl 00:00 till kl 09:00 respektive från kl 18:00 till kl 00:00 till 54 procent av den totala försäljningen per dygn. Det är således en stor del av försäljningen som sker när andra har stängt. Den minskade tillgängligheten som utredningens förslag kommer att leda till blir därför särskilt påtaglig under icke ordinarie öppettider. Det kan därvid tilläggas att 44 procent av kunderna som köper receptfria läkemedel köper enbart receptfria varor. Det visar att många kunder vänder sig till våra butiker för att enbart köpa receptfria läkemedel.

Öka kunskapen

Utredningen anser att det finns behov av att öka kunskapen i detaljhandel om receptfria läkemedel. RCS anser att kunskapen generellt är god hos våra franchisetagare men ifrågasätter inte att det kan finnas behov av att öka kunskapen hos andra detaljhandlare. Enligt utredningen skulle införandet av tillståndsplikt innebära att kunskapen ökar. RCS menar att ökad kunskap kan uppnås genom mindre kostnadsdrivande åtgärder.

I utredningen finns ett resonemang kring om ett registreringsförfarande skulle kunna vara ett alternativ till tillståndsprövning, se avsnitt 7.3.4. Utredningen anser emellertid att ett tillståndskrav skulle vara mer ändamålsenligt. Det anförs därvid att ett tillståndsförfarande har ett signalvärde. Utifrån ändamålet om att öka kunskapen anser RCS att man kan ställa samma kunskapskrav på detaljhandlare vid ett registreringsförfarande som vid en tillståndsförfarande (t.ex. krav på egenkontrollprogram och genomförd utbildning) och att signalvärdet har samma styrka.

REITAN CONVENIENCE

Mindre verksamheter

Utredningen bedömer att det främst kommer att vara mindre verksamheter som kommer att drabbas av förslaget om att införa tillståndsplikt, se avsnitt 7.11.5. RCS ifrågasätter varför det ska införas åtgärder som drabbar mindre verksamheter när ändamålet (förbättra kunskapen) kan uppnås med åtgärder som inte diskriminerar dessa verksamheter (registreringsförfarande). Det kan också ifrågasättas om ändamålet uppnås om det bara är större försäljningsställen har administrativa resurser för att få tillstånd. En stor verksamhet, t.ex. en större matvarubutik, har många anställda säljare. Införande av tillståndsplikt innebär inte att samtliga säljare per automatik får förbättrad kunskap. Det kan snarare vara så att kunskap lättare kommer personalen tillgodo i en mindre verksamhet eftersom den som administrerar ansökningsprocessen och ska se till att personalen har kunskap om receptfria läkemedel arbetar närmare säljarna (och i många fall själv är säljare).

Regelrådet och Konkurrensverket

Regelrådet har i sitt remissvar daterat 2024-10-16 konstaterat att det inte finns någon möjlighet att sluta sig till vad det föreslagna tillståndskravet skulle innebära för kostnadsförändring för de företag som vill fortsätta sälja receptfria läkemedel, vare sig per företag eller för företagen totalt. Vidare noterar Regelrådet att "...utredningen har bedömt att nyttan av de införda tillståndskraven överstiger kostnaden i form av ökad börda. Det är möjligt att detta är riktigt, men konsekvensutredningen innehåller inte tillräckligt tydlig information för att Regelrådet eller någon annan remissinstans ska kunna bilda sig en självständig uppfattning om så är fallet.". Även Konkurrensverket har i sitt remissvar daterat 2024-10-25 påpekat att det saknas en analys över hur många försäljningsställen som riskerar att försvinna och hur detta påverkar tillgängligheten och konkurrensen.

Avslutningsvis vill RCS framhålla att det inte finns anledningen att öka de administrativa kostnaderna för detaljhandlare om ändamålet kan nås med billigare medel. Vidare bör staten verka för att stora och små verksamheter har likvärdiga förutsättningar. Förslaget om tillstånd kommer att leda till ökade kostnader, minskad tillgänglighet och försämrade förmåga till egenvård, vilket i sin tur kommer att belasta sjukvårdssystemet.

För Reitan Convenience Sweden AB

Märten Beck-Friis

Chefsjurist

e-post: marten.beck-friis@reitanconvenience.se

Tel. 0761-199472